

Latvijas Republikas Tiesībsargs

**Iedzīvotāju tiesības vērsties
Eiropas Cilvēktiesību tiesā**

Kas ir Eiropas Cilvēktiesību tiesa?

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk ECT) ir starptautiska tiesa, kas ir dibināta un darbības saskaņā ar 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (turpmāk Konvencija).

ECT galvenais uzdevums ir pieņemt un izskatīt iedzīvotāju sūdzības pret Eiropas Padomes dalībvalstīm par Konvencijā un tās Protokolos paredzētajiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

Kas jāzina pirms vērsties ar sūdzību Eiropas Cilvēktiesību tiesā?

- ECT izskata tikai tās sūdzības, kas attiecas uz Konvencijā un tās Protokolos minētajām tiesībām (skat. 9. lpp. Jautājumi, par kuriem var iesniegt sūdzību ECT)
- ECT var izskatīt sūdzības tikai pret tām valstīm, kas ir ratificējušas Konvenciju un tās attiecīgos Protokolus, un tikai tās sūdzības, kurās minētie fakti ir notikuši pēc tās spēkā stāšanās datuma konkrētajā valstī.

Latvijā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija stājās spēkā 1997. gada 27. jūnijā, līdz ar to sūdzību var iesniegt tikai par tiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kas notikuši pēc šī datuma.

- ECT persona var sūdzēties tikai par publiskās varas iestāžu (likumdošanas, izpildvaras vai tiesu varas iestāžu) darbībām vai lēmumiem. Tiesa nav tiesīga izskatīt sūdzības pret privātpersonām, uzņēmumiem vai nevalstiskām organizācijām.
- Tiesa izskata tikai tās sūdzības, kurās ir izsmelti visi valsts iekšējās tiesību aizsardzības līdzekļi, un ikvienam sūdzības elementam jābūt pēc būtības izskatītam iekšzemes tiesās. Attiecībā uz sūdzībām pret Latvijas Republiku, lietai ir jābūt izskatītai visās trīs tiesu instancēs. Lai ECT pieņemtu lietu izskatīšanai, personai, izmantojot valsts iekšējos tiesību aizsardzības līdzekļus, jāievēro visi likumā noteiktie termiņi un citas procesuāla rakstura prasības.
- ECT nav augstākā pārsūdzības instance attiecībā uz valsts iekšējām tiesām un nevar ne grozīt, ne atcelt šo tiesu nolēmumus. Tiesa arī nevar personas vārdā veikt tiešas darbības pret varas iestādi, par kuru persona sūdzas.
- Sūdzība jāsaņem un jāiesniedz sešu mēnešu laikā no brīža, kad personai vai personas pārstāvim tika darīts zināms pēdējais tiesas nolēmums (parasti kasācijas instances tiesas spriedums). Sešu mēnešu termiņš tiek pārtraukts tikai no tā brīža, kad ECT saņem no personas vēstuli ar skaidru sūdzības izklāstu vai aizpildītu sūdzības veidlapu.

Ja ECT konstatē sūdzībā ietverto faktu pamatotību, tā atzīst valsti par vainīgu cilvēktiesību pārkāpumā un liek to novērst. Novēršanas veidi un līdzekļi tiek atstāti valsts ziņā. Tiesa var uzlikt par pienākumu valstij izmaksāt iesniedzējam materiālu kompensāciju (zaudējumu atlīdzību, tiesas izdevumus, morālu kompensāciju utt., atkarībā no konstatētā pārkāpuma). Konkrēta prasība par materiālo kompensāciju, ja iesniedzējs to vēlas, ir jāietver sūdzībā.

Kā sagatavot sūdzības iesniegumu Eiropas Cilvēktiesību tiesā un kāda ir tā izskatīšanas gaita?

- ECT ar sūdzību var vērsties jebkuras Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju ratificējušās valsts oficiālajā valodā, tajā skaitā latviešu un krievu valodās.
- ECT var vērsties vienīgi rakstveidā, nosūtot vēstuli ar skaidru sūdzības izklāstu vai aizpildītu sūdzības veidlapu (sūdzības veidlapu var izdrukāt no ECT mājas lapas www.echr.coe.int). Taču procesuālās darbības ECT uzsāks vienīgi pēc aizpildītas sūdzības veidlapasaņemšanas. ECT nepieņem sūdzības telefoniski, netiks ņemta vērā arī personīga ierašanās Strasbūrā mutiskai sūdzības iesniegšanai. Savukārt iesniedzot sūdzību ar elektroniskā pasta vai telefaksa starpniecību, tā obligāti jāapstiprina arī pa pastu. Pēc pareizi aizpildītas personas sūdzības veidlapas

saņemšanas tiesas sekretariāts nosūtīs atbildes vēstuli, informējot par sūdzībai piešķirto lietas numuru (šis numurs turpmāk būs jāmin visā sarakstē ar tiesu). Turpmākās sarakstes gaitā personai var tikt lūgta papildus informācija, kā arī dokumenti un citi sūdzības materiāli.

- Personai ir savlaicīgi un rūpīgi jāatbild uz Sekretariāta vēstulēm. Jebkurš kavējums vai atbildes trūkums tiks uzskatīts par personas neieinteresētību turpināt lietas izskatīšanu.
- ECT nepiešķir bezmaksas juridisko palīdzību sūdzības iesnieguma sākotnējai noformēšanai un iesniegšanai ar jurista starpniecību. Ja ECT nolemj nosūtīt lietu valdībai rakstiska paskaidrojuma sniegšanai, personai būs tiesības pieprasīt bezmaksas juridisko palīdzību, ja tai nav pietiekamu līdzekļu jurista pakalpojumu apmaksai un ja šādas palīdzības piešķiršana tiks atzīta par nepieciešamu pareizai lietas izskatīšanai.
- Ja persona vēlas, lai ECT to pārstāv advokāts vai cits pārstāvis, personai jāiesniedz pilnvara, ar kuru pārstāvis tiek pilnvarots rīkoties personas vārdā. Sākotnējai sūdzības iesniegšanai pārstāvim (ja tāds ir) nav obligāti jābūt juristam. Taču turpmākā tiesvedības stadijā sūdzības iesniedzēja pārstāvim jābūt advokātam, kuram ir prakses tiesības kādā no

Konvenciju ratificējušām valstīm. Advokātam ir vismaz jāsaprot kāda no ECT oficiālajām valodām (angļu vai franču).

- Sūdzība tiks izskatīta bez maksas. Tā kā sākotnējā tiesvedība notiek rakstiski, personai nav jāierodas ECT personīgi.

Kas ir jānorāda un jāizklāsta sūdzības iesniegumā Eiropas Cilvēktiesību tiesai?

Savā sūdzības veidlapā Jums obligāti ir:

1. Jāsniedz īss sūdzības faktu izklāsts;
2. Jānorāda, kuras Konvencijā garantētās tiesības, Jūsaprāt, ir pārkāptas;
3. Jānorāda, kādus tiesību aizsardzības līdzekļus Jūs esat izmantojis/-usi;
4. Jānorāda visus oficiālos valsts iestāžu lēmumus un nolēmumus saistībā ar Jūsu sūdzību, nosaucot katra lēmuma datumu, iestādi (amatpersonu) vai tiesu, kas to ir pieņēmusi, kā arī jāsniedz īss paša lēmuma satura izklāsts. Pievienojiet savai vēstulei šo lēmumu vai nolēmumu kopijas (dokumenti netiks nosūtīti Jums atpakaļ, tādēļ Jūsu interesēs ir iesniegt tikai kopijas, nevis oriģinālus);
5. Sūdzības veidlapai jābūt parakstītai (Jūsu vai Jūsu pilnvarotā pārstāvja paraksts).

Gan sūdzības iesniegums, gan visa sarakste saistībā ar sūdzību jānosūta uz adresi:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX

Tiesības, par kurām var iesniegt sūdzību ECT

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija un tās papildprotokoli paredz:

- Tiesības uz dzīvību, tai skaitā nāves soda atcelšanu (2. pants un 6. papildprotokols);
- Spīdzināšanas, cietsirdīgas vai pazemojošas apiešanās aizliegumu (3. pants);
- Verdzības un piespiedu darba aizliegumu (4. pants);
- Tiesības uz brīvību un drošību (5. pants);
- Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu tiesā (6. pants);
- Sodīšanas bez tiesas nepieļaujamību (7.pants);
- Tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi (8. pants);
- Domu, apziņas un reliģijas brīvību (9.pants);
- Vārda brīvību (10. pants);
- Pulcēšanās un biedrošanās brīvību (11. pants);
- Tiesības stāties laulībā (12. pants);
- Efektīvu aizsardzības nodrošinājumu valsts institūcijās par šajā Konvencijā noteikto tiesību pārkāpumu (13. pants);
- Diskriminācijas aizliegumu (14. pants);

- Īpašumtiesību aizsardzību (1. papildprotokola 1. pants);
- Tiesības uz izglītību (1. papildprotokola 2. pants);
- Tiesības uz brīvām vēlēšanām (1. papildprotokola 3. pants);
- Aizliegumu ieslodzīt parādu dēļ (4. papildprotokola 1. pants);
- Pārvietošanās brīvību (4. papildprotokola 2. pants);
- Pilsoņu izraidīšanas aizliegumu (4. papildprotokola 3. pants);
- Ārvalstnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegumu (4. papildprotokola 4. pants);
- Procesuālās garantijas ārvalstnieku izraidīšanas gadījumā (7. papildprotokola 1. pants);
- Pārsūdzības tiesības krimināllietās (7. papildprotokola 2. pants);
- Kompensāciju par nepamatotu notiesāšanu (7. papildprotokola 3. pants);
- Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam par vienu un to pašu noziegumu (7. papildprotokola 4. pants);
- Laulāto vienlīdzību (7. papildprotokola 5. pants).

Pieejamā informācija par Eiropas Cilvēktiesību tiesu

Plašāku informāciju angļu un franču valodā par ECT un tās spriedumiem var iegūt ECT mājas lapā www.echr.coe.int. Atsevišķi ECT spriedumi latviešu valodā ir pieejami Latvijas Universitātes Cilvēktiesību institūta mājas lapā www.humanrights.lv.

ECT mājas lapā visās Eiropas Padomes dalībvalstu valodās (tai skaitā latviešu un krievu valodās) ir pieejama informācija personām, kuras vēlas iesniegt sūdzību ECT, sūdzības iesnieguma anketa, kā arī instrukcija tās aizpildīšanai. Šeit ir iespējams arī iepazīties ar pilnu Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas tekstu latviešu valodā. Informācija par ECT, kā arī ar Latviju saistītie tiesas spriedumi ir pieejami Eiropas Padomes Informācijas biroja mājas lapā www.coe.lv.

Konsultācijas un informāciju par iespējam vērsties ECT ikviena persona bez maksas var saņemt Tiesībsarga birojā:

Dzirnavu iela 16 Rīgā, LV-1010

Kontakttālrunis: 67686768;

e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Taču Tiesībsarga funkcijās neietilpst juridiskas palīdzības sniegšana sagatavojot sūdzību ECT.

Informācija un norādes uz Eiropas Cilvēktiesību tiesu un svarīgākajiem cilvēktiesību dokumentiem ir pieejamas arī Tiesībsarga mājas lapā <http://www.tiesibsargs.lv>.

